

Entrevista Josep Playà

Periodista. Fa anys que explora l'univers dalinià i treu a la llum detalls que humanitzen el mestre figuerenc. El darrer, el llibre *Fages Dalí. Genis i amics* (Brau), on analitza l'amistat i els projectes conjunts entre els dos creadors. El volum es va presentar fa uns dies a la Casa Fages de Castelló.

«Potser no hi hagué amistat entre Dalí i Fages, però sí respecte mutu i admiració»

► «Eren dos personatges amb caràcters especials, però van mantenir constància en la relació i continuïtat en els projectes»

Cristina Vilà

CASTELLÓ D'EMPÒRIES

■ Quan Josep Playà va iniciar el projecte *Fages Dalí. Genis i amics*, no esperava trobar tanta documentació. El resultat: una edició molt atractiva i de gran interès que aprofundeix en la relació d'amistat «intensa i insòlita» de dos creadors visceralment.

■ **Quan qualifica aquesta relació d'insòlita, què vol dir?**

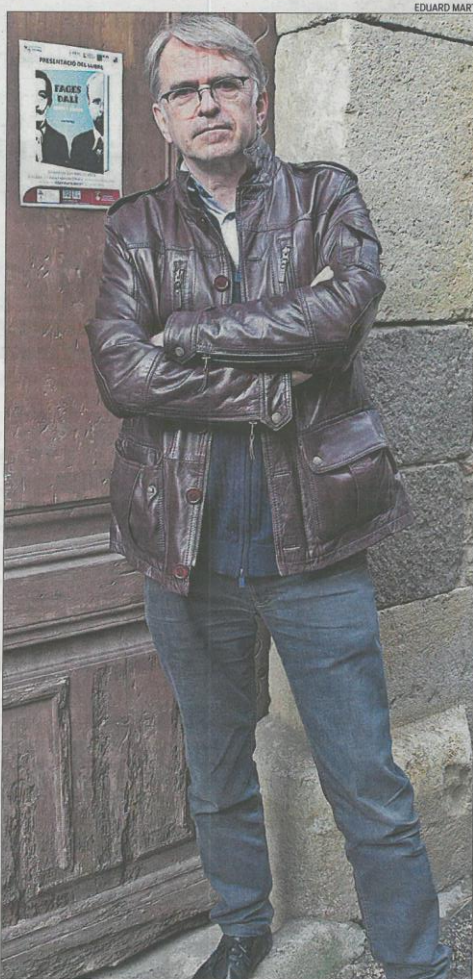
■ Doncs que hi ha pocs personatges amb els quals Dalí, al llarg de tota la seva vida, mantingués tanta relació i col·laboració com va fer amb Fages.

■ **Bé, en el pròleg ja els anomena «bínomi irrepensible».**

■ Sí, perquè, d'entrada, semblen dos personatges aparentment molt diferents. Fages va ser un poeta que es va tancar a l'Empordà i pràcticament no va sortir; i va tenir poc reconeixement fora i Dalí és tot el contrari, volta pel món, és reconegut. Però quan es ressegueixen les seves biografies t'adones que, malgrat les diferències, ressegueixen una mateixa evolució estètica i ideològica bastant similar com ara que de joves s'acosten i defensen posicions socialistes, i després fan un cert gir més conservador. També, respecte a la política, són acusats de franquistes, però tots dos, després, són personatges incòmodes. És, doncs, la seva pròpia evolució la que marca un paral·lelisme i fa que tornin a trobar moments per seguir col·laborant. També que, un cop mort Fages, Dalí mostra admiració per ell en diferents ocasions i, fins i tot, hi ha elements que el recorden en el seu Teatre-Museu.

■ **Els seus camins conflueixen des de petits i en el llibre vostè els va traçant un a un.**

■ Són episodis de l'època de formació que havien passat més desapercebuts. Un d'ells va ser que tots dos coincideixen al col·legi La Salle. També l'any 1922, essent Fages jurat de l'Associació Catalana d'Estudiants a Barcelona, s'organitza un concurs i allà surten premiats Dalí i Ramon Reig. És la primera sortida dels dos fora de Figueres i segur que va ser en Fages qui els va animar. Finalment, Fages era un dels membres de l'Associació Socialista de Catalunya i

Josep Playà, fotografiat a la Casa Fages, divendres passat.

Dalí, des de Figueres, admirat pel tema de la revolució comunista, col·labora amb Miravittles i altres a la revista *Renovació Social* que es movia en aquests àmbits del socialisme. Hi ha un altre moment, però del qual hi ha poques dades, en què coincideixen a Madrid, on Fages va a fer la tesi. Aquí Fages també coneix Lorca.

■ **Foren realment amics?**

■ Tots dos eren personatges amb caràcters molt especials. És més

fàcil dir que tenien pocs amics. Però, possiblement, el fet que hi hagi aquesta constància en la relació i aquesta continuïtat en els projectes, a excepció d'un breu període de temps durant l'adscripció de Dalí al surrealisme quan se separen, fa que hi hagués, no diria tant una relació d'amistat, però sí de respecte mutu i una admiració. Es basava, segurament, en el fet que era una connexió de jove que són, a vegades, les que et mar-

«Una cosa que no oblidarà Dalí és que és Fages qui creu en ell i el presenta a Barcelona»

«Els dos posen per davant el paisatge i el territori d'on provenen, sobre el qual construeixen l'obra»

quen i continuen.

■ **Entenc que fou una admiració sincera la que es van tenir.**

■ Sí, perquè, amb els caràcters que tenien, s'ho haurien dit tot. L'únic moment és l'any 1927, quan Dalí comença a mostrar la seva admiració pel surrealisme i Fages fa una crítica on posa en qüestió els acrobatisms surrealistes. En aquell moment, això molesta Dalí. No sabem si hi va haver alguna conversa entre els dos, però tenim una carta de Dalí a Sebastià Gasch on parla d'aquest article pedant de Fages. És l'única crítica de Dalí envers Fages i no va més enllà, segurament, per aquesta connexió que estien tenint. El que sorprèn també és que va aparèixer, en una subhasta, una carta-postal de l'any 1940 que Dalí envia a Fages des dels Estats Units dient-li a quin hotel està i enviant-li «un abraço ben putrefacte» que és una manera de dir que, malgrat estar lluny, segueixen la relació.

■ **També tenien punts en comú en els processos de creació: la defensa del localisme o la fasciació pel món dels somnis.**

■ Jo parlo de patriotisme empordanès, com una mena de posar sempre per davant el paisatge, el territori d'on ells provenen i sobre el qual construeixen la seva obra. I això, jo diria, des d'un punt de vista estètic, és el que més els uneix. Després hi ha l'admiració per personatges locals com Cardona, la Lúcia de Cadaqués o Francesc Pujols, el pintor Fortuny, Gaudí o Eugeni d'Ors, ja dins l'àmbit català.

■ **La primera col·laboració entre els dos és *Les bruixes de Llers*.**

■ Sí, és la primera seriosa, perquè Dalí li envia disset il·lustracions. I, de les bruixes, serà un tema que s'anirà repetint en els dos. A més, a partir d'aquest llibre, la mare de

Fages inicia un llibre de retalls de premsa del seu fill i just un any després ho fa el pare de Dalí. Potser és una simple casualitat, però demostra una nova vegada aquest paral·lelisme.

■ **Per a Fages va ser un projecte molt important, com la llavor de tot el que vindria després.**

■ Sí. Cal pensar també que el personatge aleshores conegut a Barcelona era Fages, i això es cospa a les crítiques. Crec que és també una cosa que no oblidarà Dalí, que és Fages qui creu en ell i el presenta a Barcelona. Dalí, recordem-ho, tenia vint anys quan fa *Les bruixes de Llers*.

■ **Després arribarà *La balada del sabater d'Ordis* (1954). A tots dos els va marcar.**

■ Sí, és allò del patriotisme empordanès que deia. Per què, el sabater és una creació dels dos o ja era un personatge popular? Buscant a la premsa de l'època t'adones que ja abans de la guerra era un personatge al voltant del qual es creà una llegenda que Fages i Dalí contribuïren a fer-la més popular, però ja existia.

■ **Fages la presenta insistentment a diferents premis sense sort. Per què tanta insistència?**

■ Crec que necessitava el reconeixement. Suposo que el fet de viure reclòs a Castelló i el caràcter que tenia que s'enfadava amb tothom, i davant el cert rebuig que ell crea, tingui la necessitat permanentment de ser reconegut. I no només a Barcelona. A Figueres, quan feien Jocs Florals, ell es tornava a presentar. Allà on podia.

■ **Un dels capítols el dedica al celler d'en Climent.**

■ Potser és un capítol divertit que s'aparta de la resta del llibre, però és interessant perquè és un reflex de la capacitat comunicadora que tots dos tenien i com Dalí li dona un ple suport a la idea de Fages de crear un centre de trobada de la bohèmia a la Selva de Mar. I és curiós com dos personatges que habitualment eren titllats com de conservadors o franquistes, en aquells moments eren molt més oberts en temes de costums i moral que molts dels que els criticaven. A la Selva de Mar, aquest lloc insòlit, els pintors de Cadaqués li fan un homenatge no només a Dalí, sinó també a Fages que és l'amfitrió i propietari del local.

■ **El llibre és ple de detalls.**

■ Sí, quan busques sobre Fages i Dalí, trobes mil coses.

